

dialogen

2.11

ET SKANDINAVISK TIDSSKRIFT
FRA ASTRA TECH A/S

Tag dit
eget
blad!

Med målet for øje

Paralympics 2012,
side 3-4

Astra Techs miljøindsats:

Ansvarsbevidst virksomhed

side 5-7

Det mobile RIK-team
side 10

RIK ude i verden
side 9

Prostataens to sider
side 8

Har du en mening om bladet?
Eller måske forslag til emner, du
synes, at vi skal tage op? Du er
meget velkommen til at kontakte
redaktionen på:
bladder.se@astratech.com

Selvstændighed og RIK

VELKOMMEN TIL EFTERÅRSNUMMERET AF DIALOGEN!

Dette nummer står i selvstændighedens tegn. Selvstændighed forstået på den måde, at man har mulighed for at styre og påvirke sit eget liv. Noget, som burde udgøre selve fundamentet i ethvert menneskes liv.

VI INDLEDER MED at fortælle om Marianne Maibøll, den danske eliteidrætsudøver, som efter en dyb krise tog kontrollen over sit eget liv og sin krop med et overvældende resultat.

ØGET SELVSTÆNDIGHED er også noget som de børn, der er ramt af rygmarvsbrok, og som det mobile RIK-team i Stockholm arbejder med, oplever. De får støtte til langsomt men sikkert at få større tillid til deres egen formåen.

MANGLENDE SELVSTÆNDIGHED kan føre til afmagt. Has-san, som vi har mødt i et tidligere nummer, var nær ved at miste livet på grund af en krigsskade. Takket være gode venners hjælp begyndte han at bruge LoFric – og han overlevede. Nu lever han et særdeles selvstændigt liv, hvilket var noget, som de fleste tvivlede på, at han nogensinde ville kunne igen.

HELLER IKKE EMIL Börner lod sig slå ud af den skiulykke, som han var ude for sidste år. Nu støder vi på ham i det

vestlige Kina, hvor han er på sit livs største cykeleven-tyr. Her kan man virkelig tale om selvstændighed og om at gå – eller rettere cykle – sine egne veje!

I ØVRIGT fortæller vi om Astra Techs miljøhensyn, da vi værner om både mennesket og naturen. I denne sammenhæng er vi også stolte over at kunne fortælle om POBE, som er det unikke materiale, katetrene er fremstillet af og som er af afgørende betydning for en omsorgsfuld og nænsom behandling af både brugere og miljøet.

God læselyst! ♦

NIELS H. REIN

Business Unit Manager HealthCare
Astra Tech Nordic

Indhold

- 2 Leder
- 3 Med målet for øje
- 5 Astra Techs miljøindsats
- 8 Prostataens to sider
- 9 RIK ude i verden
- 10 Engageret netværk omkring barnet
- 12 Siden sidst

Vil du vide mere om vore produkter?

Ring til LoFric linjen på telefon 4371 3377

Besøg også gerne vore hjemmeside www.lofric.dk

Eller gå in via adressen www.astratech.dk

dialogen er mødested for dem der anvender eller arbejder med LoFric katetre. **Udgiver:** Astra Tech A/S, Roskildevej 163, 2620 Albertslund. Tel: 4371 3377. Fax: 4371 7865 E-post: info.dk@astratech.com url: www.astratech.dk **Ansvarshavende redaktør:** Niels H Rein, Astra Tech AB **Redaktion:** Marie Bergelin, Una Holth, Britt-Marie Rak, Ilkka Rekola, Håkan Strandberg, Lise Wrona **Projektleder:** Anna M Westberg, Astra Tech AB **Adm/kundekontakt:** Mette Kjær Olesen **Redaktionel produktion:** Astra Tech **Grafisk produktion og trykkeri:** Typografia AB **Forside:** Marianne Maibøll. Vi forbeholder os retten til at redigere i indsendt materiale. Citér os gerne med kildeangivelse.

Paralympics 2012

Med målet for øje

DER ER KNAK ET ÅR TIL. Knap 300 dage tilbage til træning, træning og atter træning. Og når den første friske efterårsvind blæser ind over Det Olympiske Stadion i London, er hun klar – til at give alt.

"Hun" er Marianne Maibøll, den danske eliteidrætsudøver, som først begyndte sin karriere inden for idræt, da hun nærmede sig de 30 år. I dag, knap fire år senere, er hun flyttet til Saskatoon i Canada, hvor hun for alvor satser på verdens mest prestigefyldte sportsevent: De Olympiske Lege. To timer om dagen seks gange om ugen træner hun i kørestol. Tre dage om ugen styrketræner hun to timer. Og udover dette bruger hun også tid på fysioterapi og massage for at få kroppen til at yde sit maksimale.

– I Saskatoon er forudsætningerne optimale, forklarer Marianne. Min træner er fra Canada, og sammen med de andre idrætsudøvere her kan jeg hele tiden træne på eliteniveau.

OG DET ER ALTAFGØRENDE, for konkurrencen er benhård. Marianne konkurrerer i fire distancer inden for kørestolsrace: 100 m, 200 m, 400 m og 800 m. På ganske kort tid har hun vist, at disse idrætsgrene passer perfekt til hendes fysik.

– Jeg er fra naturens side stærk og eksplosiv, forklarer Marianne. Selvom de fleste af mine konkurrenter har mere erfaring end jeg, har jeg den fordel, at min krop ikke har været udsat for de samme belastninger. Hun har siden 2008 repræsenteret Danmark. I øjeblik-

ket er hun nummer otte på verdensranglisten i sin kategori. Til trods for sin store succes var det nærmest ved et tilfælde, at Marianne opdagede sit talent for eliteidræt. Mariannes problem er en diskusprolaps, som medførte mange smerter og til tider også lange sygehusophold. Hun havde aldrig hørt om kørestolsrace indtil for et par år siden, da hun var ved at afslutte sin uddannelse inden for folkesundhed.

– Jeg får det så godt af at træne, både fysisk og mentalt, siger Marianne. I hverdagen er min krop en forhindring, da jeg ikke kan gå og ofte har ondt, men under træningen bliver vi igen til en enhed. Mine fysiske og mentale grænser kan flyttes endnu en tand. Det er en fantastisk fornemmelse!

MARIANNES LIV HAR forandret sig meget, siden hun begyndte sin professionelle karriere som atlet. Hun kan takke sin servicehund Fellow for en stor del af succesen.

– Det var hende, som gjorde, at jeg opdagede glæden ved at bevæge mig og virkelig bruge min krop, fortæller Marianne. Jeg fik Fellow i en fase i mit liv, hvor min førlighed var meget nedsat. Den smertestillende medicin påvir-

kede mig både fysisk og psykisk, og jeg havde svært ved bare at føre en kort samtale.

Fellow vendte op og ned på alting. Golden retrieveren hjalp Marianne med de forskellige daglige gøremål i hjemmet og når hun havde ærinder i byen. Endelig fik Marianne mulighed for at flytte fokus fra sig selv og sine egne problemer.

– Nu havde jeg et andet levende væsen at tage hånd om, fortsætter hun. Jeg opdagede energireserver, som jeg slet ikke vidste, at jeg havde!

LANGSOMT MEN SIKKERT BLEV luftteturene med den trofaste Fellow længere og længere, og Marianne kunne mærke, hvordan hun styrkede musklerne i både armene og i ryggen. Medicindoserne blev mindre og mindre, og snart havde hun det så godt, at hun kunne køre bil igen. En klar fremgang som sidenhen er blevet efterfulgt af flere.

– Man bliver nok ikke ligefrem et bedre menneske af hele tiden at gå rundt med smerter, konstaterer hun. Det er svært at finde energien, når man er syg. Men jeg tror, at kunsten består i altid at have noget at se frem til og kæmpe for. Selvom det kan virke uoverkommeligt. Under sin seneste sygdomsperiode klistrede Marianne billeder af sin familie og af mindeværdige begivenheder op omkring sin hospitalsseng. Hver gang hun blev overmandet af tvivlen på, om hun nogensinde blev frisk igen, kiggede hun på billederne og kunne minde sig selv om, hvad hun lever og ånder for.

OM MARIANNE

Navn: Marianne Maibøll

Alder: 33 år

Bopæl: Saskatoon i Canada

Motto: Jeg har egentlig ikke noget motto, men før hvert løb siger min træner: "Go fast and don't get tired"

Idrætsgrene: Atletik 100 m, 200 m, 400 m og 800 m ved De Paralympiske Lege 2012

MÅLET ER KLART. Snart gælder det. Snart går startskudet i London, og Marianne yder sit maksimale for hver eneste meter, hun tilbagelægger. Hvilket råd ville hun give til andre med den samme diagnose som hende selv, når man ser bort fra, at hun gennem sit naturlige talent og hårde arbejde nu hører til i den absolutte elite? At opdage glæden ved at røre sig! Uanset om du har nedsat førlighed eller ej, så er det at kunne bruge sin krop noget helt uvurderligt. Det behøver jo ikke at foregå på eliteniveau, men jeg vil råde alle til at være aktive på det niveau, der passer dem bedst og giver dem humøret og glæden tilbage.

– Det er vigtigt at være god ved sin krop – også selvom det ikke altid er nemt, når man er syg, afslutter Marianne. Tænk på, at du og din krop skal leve sammen resten af livet! ♦

PARALYMPISKE LEGE

Paralympiske Lege (Paralympics) ofte kaldet Handicap-OL, er en pendant til De Olympiske Lege, og de afholdes straks efter de regulære lege.

Det første Sommer-OL blev afholdt i Rom i 1960, og Vinterlegene kom til i 1976 i Örnsköldsvik. Den primære initiativtager til Paralympics var den tyske neurolog Sir Ludwig Guttmann (1899-1980). Han tog initiativet til en sportsbegivenhed, som oprindeligt var for krigsskadede fra Anden Verdenskrig. Den blev afholdt i Stoke Mandeville i begyndelsen af 1948, og kom til at danne forbillede for Paralympics.

Paralympics var oprindeligt kun åbne for rygmarvsskadede. Siden 1976 har man udvidet med discipliner for amputerede, synsskadede, CP-skadede samt gruppen "Les Autres" (øvrige handicap). I årene 1996 og 2000 var der endda discipliner for udviklingshæmmede.

I mange af grenene er det nødvendigt at foretage en inddeling ikke blot efter køn men også i forskellige klasser alt efter hvor alvorligt et handicap man har. Der findes i alt 25 licenserede Paralympics grene.

Kilder: www.ne.se

I det forrige nummer af Dialogen så vi nærmere på Astra Techs arbejde med forskellige samfundsspørgsmål inden for emnet "Ansvarsbevidst virksomhed". Vi fortsætter, hvor vi slap og retter denne gang fokus mod miljøet.

Astra Techs miljøindsats

I DAG TAGER vi det for givet, at de fleste virksomheder værner om miljøet. Der findes både lovgivning og flere forskellige frivillige standarder på området – men selv om man opfylder disse krav, kan man ikke bare hvile på laurbærene. Astra Tech er et forskningstungt foretagende med høje ambitioner for virksomheden. Metoderne inden for miljøforskning udvikler sig løbende, og det er derfor nødvendigt at holde sig ajour med alt det, der sker på området.

DER HERSKER BRED enighed om at for at kunne opnå et samfund, som også på længere sigt er bæredygtigt, er man nødt til at anvende rene produktionsteknologier og samtidig også spare på de naturlige ressourcer, som bør være så fornybare som overhovedet muligt. Genbrug hører derfor til blandt et af de absolut vigtigste mål for Astra Tech.

– Det er noget, vi satser stort på, fortæller Fredrik Hellman, der er ansvarlig for sikkerhed, sundhed og miljø. Som eksempel nævner han den investering, man foretog for et par år siden for at reducere udledningen af opløsningsmidler

– I den nye proces genbruger vi opløsningsmidlerne cirka ti gange, inden de udledes til luften eller håndteres som affald. Dette opnåes ved at udskille opløsningsmidlerne i et kulfilter, der har en rensningseffekt på over 99 %. Derefter destilleres det opsamlede opløsningsmiddel, sådan at det igen kan indgå i produktionen. På denne måde har vi mindsket udledningen af flygtige opløsningsmidler med cirka 60 % pr. kateter.

ET ANDET VELLYKKET tiltag er redueringen i udledning fra steriliseringsprocesser. Historisk set har sterilisering med ethylenoxid været den dominerende metode. I sammenligning med de tilladte maksimumsgrænser på 500 kg pr. år udleder vi i dag kun knap 100 kg ethylenoxid – et niveau, som vi i de kommende år forventer at reducere til nul i takt med, at steriliseringen gradvist overgår til strålesterilisering, som er en renere og mere sikker metode.

VALGET AF MATERIALER til produkterne er naturligvis også mindst ligeså vigtigt.

– Vi udfører omfattende livscyklusanalyser, inden vi ændrer på komponentsammensætningen i vores materialer, forklarer Fredrik Hellman. Med livscyklusanalysen som hjælpemiddel kan vi træffe velovervejede og miljøbevidste valg for både brugere og vore egne medarbejdere.

Alle disse faktorer kombineret med ekstremt strenge krav til patientsikkerheden danner grundlaget for et førsteklasses produkt. Et eksempel herpå er det nye materialevalg til fremstilling af katetre. Siden 2008 har Astra Tech gradvist og med stor succes udskiftet PVC med det unikke katetermateriale POBE. Den livscyklusanalyse, som blev gennemført i 2008, gav overbevisende gode resultater for det nye materiale (se faktaboks).

SELV EMBALLAGEN, som produkterne transporteres og leveres i, gennemgår omfattende miljøvurderinger. Emballagen må hverken indeholde tungmetaller eller andre farlige stoffer. Alt materiale skal kunne genanvendes i en eller anden form, enten via genbrug, kompostering eller energiudvinding. For at sikre en høj grad af genvinding i forbru-

ASTRA TECH ARBEJDER EFTER FØLGENDE STANDARDER

- ISO 9001:2008 Kvalitetssikringssystem
- ISO 13485:2003 Medicinalteknisk kvalitetssikringssystem med et samlet sæt krav
- ISO 14001:2004 Miljøsikringssystem

Overholdelsen heraf kontrolleres regelmæssigt af den uafhængige organisation Lloyds Register. Astra Tech opfylder også de relevante dele af kravene hos den amerikanske myndighed FDA (US Food and Drug Administration).

ANDRE FORORDNINGER OG DIREKTIVER, SOM ASTRA TECH EFTERLEVER

- REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of CHemicals) er en EU-forordning (EC 1907 / 2006) omhandlende produktionen og den sikre anvendelse af kemikalier.

REACH er baseret på princippet om, at producenter, importører og brugere bærer ansvaret for, at de stoffer, som de håndterer, ikke er skadelige for hverken sundheden eller miljøet. Det indebærer, at nye stoffer samt de stoffer der allerede findes på markedet skal underkastes registrering, risikobedømmelse og godkendelse.

gerleddet delfinansierer Astra Tech den offentlige genbrugsordning, som i Sverige ledes af organisationen REPA.

Af det affald som opstår i forbindelse med virksomhedens egen produktion, kildesorteres 39 % i dag til genbrug. Det resterende affald anvendes som brændsel i Göteborgs fjernvarmesystem.

– Astra Tech anvender udelukkende fornybar el-energi, som er baseret på sol, vind, vand og biobrændsel, oplyser Fredrik Hellman. Selv den fjernvarme, der anvendes til opvarmning af vores lokaler, er for størstedelens vedkommende fremstillet med fornybar energi i Mölnåls nye biobrændselsanlæg.

Dette er en vigtig forklaring på, at Astra Techs udledning af kuldi-oxid er blevet reduceret med hele 22 % i perioden fra 2008 til 2010.

TRODS ØGET TRANSPORT af materiale til og fra virksomheden er udledningen af drivhusgasser ikke steget. Årsagen hertil skal findes i den positive teknologiske udvikling, som er sket i forbindelse med mere

effektive og renere motorer. Hvad virksomhedens egne tjenestebiler angår, er der nu indført strenge maksimumsgrænser for udledningen af kuldi-oxid. Chaufførerne uddannes i ECO-driving, hvilket har medført en reducere-ning af brændstofforbruget på ca. 15 % i gennemsnit.

– Vi opfordrer selvfølgelig alle vores medarbejdere til at lade bilen stå, når de pendler til arbejde, siger Fredrik Hellman. 25 % af dem, der arbejder på hovedkontoret i Mölnåldal, går, cykler eller anvender offentlig transport.

Et godt initiativ, som gavner både miljøet og ens egen sundhed. Ved forretningsrejser opfordres alle medarbejdere desuden til at vælge så miljøvenlige alternativer som muligt samt i videst muligt omfang at benytte sig af moderne medier som f.eks. telefon, video eller internet.

SELV GANSKE SMÅ tiltag kan have en stor samlet effekt. Hvad er dit bidrag til et sundere miljø? Lad dig inspirere af vores råd på næste side. ♦

Fredrik Hellman, ansvarlig for sikkerhed, sundhed og miljø hos Astra Tech.

Astra Techs produktion i Mölnåldal, Sverige

ASTRA TECH ARBEJDER EFTER FØLGENDE STANDARDER:

- **REPA** er det svenske erhvervslivs løsning på producentansvaret for emballage af plast, metal, pap / karton og bølgepap.
- **Den Gröna Punkten** er oprindeligt et tysk miljømærke (Der Grüne Punkt), som har vundet indpas i hele Europa. Denne type mærkning viser, at emballageafgiften er betalt i det land, hvor den emballerede vare sælges.

FN'S KLIMAPANEL

FN's klimapanel (Intergovernmental Panel on Climate Change, forkortet IPCC) er et samarbejde mellem FN-organer, som blev etableret i 1988.

IPCC har samlet et stort antal forskere fra forskellige videnskabelige områder for at udarbejde forskning, som beskriver den viden vi i dag har om menneskets påvirkning på det globale klima. I 2007 fik IPCC sammen med Al Gore tildelt Nobels Fredspris.

FRA VUGGE TIL GRAV

Livscyklusanalysen anvendes i stigende grad til at skabe et helhedsbillede af, hvor stor den samlede miljøpåvirkning er i løbet af et produkts livscyklus – fra råstofudvinding over fremstillingsprocesser og anvendelse til affaldshåndteringen inklusive al transport og energiforbruget i mellemløddene.

Illustration: Robert Kälgren

Livscyklusanalysen pegede på det optimale katetermateriale

POBE kombinerer de mest skånsomme og brugervenlige produkttegenskaber med det mest avancerede og miljøvenlige materiale.

I EN VIDENSKABELIG undersøgelse, som blev udført af IVL Svenska Miljöinstitutet i 2008, sammenlignede man forskellige plastmaterialer med henblik på anvendelse som katetermateriale – med særligt fokus på miljøpåvirkningen set ud fra et livscyklusperspektiv. I begyndelsen af undersøgelsen så man nærmere på to materialer: PVC (polyvinylchloride) og TPU (thermo-plastic polyurethane).

MAN BESLUTTEDE sig imidlertid hurtigt for at inddrage et tredje materiale, som eventuelt kunne fungere som et alternativ i fremtiden. Målet var at skabe et materiale af den højeste kvalitet både i forhold til miljøpåvirkning og brugervenlighed. Materialevalget faldt på polyolefinbaseret elastomer, som er et elastisk og ftalatfrit materiale.

RESULTATET AF UNDERSØGELSEN af de tre materialer var ganske forbløffende. Det nye materiale viste samlet set en betydelig bedre miljøpåvirkning. Man kunne konstatere, at POBE, som materialet senere er blevet kaldt, kombinerer PVC-materialets ekstremt gode brugeregenskaber med fremragende miljøvenlighed.

Med tanke og respekt for miljøet

- Helt fri for ftalater
  - Lavere energiforbrug ved fremstilling
  - Reduceret kuldioxidudledning
  - Reduceret nitrogen- og svovldioxidudledning
- Alle ovennævnte giver det bedste miljøvalg*

Med tanke og respekt for brugeren

- Let at håndtere
- Let at indføre
- Let at udtage
- Skånsomt og sikkert

Kilder: www.lofric.se

*Stripple et al, Journal of Cleaner production, volume 16, no 16 2008

PLAST ER IKKE BARE PLAST...

PVC (polyvinylklorid) blev allerede opfundet i 1930'erne og har et meget bredt anvendelsesområde. Da PVC-plast i sig selv er meget stiv og uformbar, tilsætter man ofte blødgørere for at gøre den mere smidig og elastisk. Almindeligt anvendte blødgørere er ftalater, som er den samlede betegnelse for en gruppe kemiske stoffer, der er baseret på ftalsyre. Ftalater er ret omdiskuterede, da meget tyder på, at nogle af dem kan forstyrre forplantningsevnen. Et af de mistænkte ftalater er DEHP (Di(2-ethylhexyl) phthalate), og i et EU-direktiv fra 2010 opfordres industrien til at reducere sit forbrug af DEHP samt at mærke alle medicinske produkter, der indeholder ftalater DEHP, med et særskilt symbol. Det har Astra Tech taget til sig, og i dag findes der ftalatifre alternativer i hele LoFric sortimentet.

GODE RÅD TIL HVORDAN DU SKÅNER MILJØET I ARBEJDSSTIDEN

- Tag cyklen, gå eller brug offentlig transport til og fra arbejde
- Samkørsel til og fra arbejde
- Samkørsel ved forretningsrejser
- Vælg en miljøvenlig bil
- Lær ECO-drivning
- Tag toget i stedet for flyet på indenrigsrejser
- Planlæg kundebesøg efter geografi
- Afhold mødet via en telefonkonference eller pc'en
- Indstil printeren til dobbeltsidet udskrivning
- Udskriv kun de sider du har behov for
- Sortér skrald og affald i kantinen og ved din arbejdsplads
- Genbrug pap
- Sluk for pc'en inden du går hjem
- Sluk lyset efter dig når du forlader arbejds- eller mødelokalet

Læs mere om Astra Techs miljøbestrebelse: www.astratech.com

Med alderen kommer problemerne. Ikke altid, men ofte. For næsten halvdelen af alle mænd over 50 er problemet en forstørret prostata. Fra at have været til både nytte og glæde, kan prostataen nu blive en kilde til besvær. Vandladningsbesvær.

Prostataens to sider

Pekka Hellström, der er urolog på Uleåborg Universitetshospital i Finland, har mødt mange mænd, der har fået diagnosen BPH (Benign Prostata Hyperplasi eller godartet prostataforstørrelse). Ofte ordineres der medicin, men i en del tilfælde med mere alvorlige problemer kan det blive nødvendigt med kirurgiske indgreb. Mens patienterne går og venter på en sådan operation, kan der i et eller andet omfang være behov for kateterisering for at lægge en dæmper på de værste problemer.

HVILKEN BEHANDLING MENER DU, AT DISSE PATIENTER SKAL HAVE FØR EN PROSTATA-OPERATION?

I det omfang det er muligt, anbefaler jeg Ren Intermitterende Kateterisering (RIK) – Altså regelmæssig tømning ved hjælp af et engangskateter. Denne metode kan de fleste lære at bruge efter vejledning fra en uroterapeut. Jeg gætter på, at cirka

halvdelen af mine patienter anvender RIK, og resten bruger indlagt kateter (KAD).

HVAD ER FORDELENE VED RIK I DENNE FASE?

Først og fremmest bevarer det patientens livskvalitet. Med RIK kan du fungere mere normalt end med et indlagt kateter. RIK hindrer ikke patienten i at deltage i sociale arrangementer og hindrer heller ikke seksuelt. KAD kan medføre både smerter og ubehag og desuden øge risikoen for urinvejsinfektioner. Dette er en klar ulempe, da urinblæren bliver mere følsom af infektionen og bløder mere både under og efter operationen. Dette undgår man næsten helt med RIK.

HVOR MANGE AF DINE PATIENTER HAR PROBLEMER MED RETENTION (RESTURIN) EFTER EN PROSTATAOPERATION?

Mellem 10 og 20 % har problemer med at tømme blæren efter operationen, og mange af dem har netop anvendt KAD.

Disse patienter kan i stedet gå over til at bruge RIK for at kunne tømme blæren fuldstændigt.

HVAD ER FORDELENE VED RIK GENERELT?

RIK har en positiv effekt på mange områder. Det mindsker ikke blot risikoen for urinvejsinfektion men også risikoen for andre komplikationer under og efter en operation. Patienternes sexliv kan bevares intakt. Kort sagt får livskvaliteten et generelt løft. ♦

FAKTA OM PEKKA HELLSTRÖM

Titel: Docent
Stilling: Chefurolog
Sygehus: Uleåborg
Universitetshospital

Andre opgaver:
Formand for The
Finnish Urological
Association

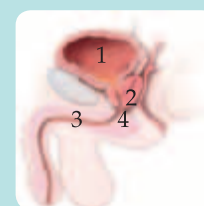
FAKTA OM PROSTATA

Prostata sidder under urinblæren rundt om urinrøret. Dens eneste opgave er at producere det tyndflydende sekret, som er nødvendigt ved befrugtningen. Urinrøret går direkte gennem prostata, og det er netop denne placering, der er problemet. Når prostataen vokser, klemmer den om urinrøret, og det kan gøre det sværere at tisse.

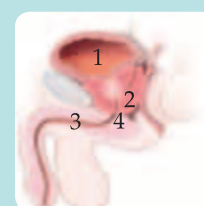
Godartet prostataforstørrelse er en af de mest almindelige folkesygdomme. Væksten, som normalt stopper efter nogle år, kaldes for godartet prostataforstørrelse eller Benign

Prostata Hyperplasi (BPH). Den er helt ufarlig og skal ikke forveksles med prostatakræft. Symptomerne på BPH kan dog være de samme som ved prostatakræft. Man kender ikke årsagen til, at prostatakirten forstørres, men processen skyldes hormonelle forhold.

Kilder: www.lofrc.se, www.pro.lofrc.se, www.ne.se
Referencer: Att tömma blåsan vid förstorad prostata, Astra Tech, 2005

Normal prostata

Forstørret prostata

1. Urinblære
2. Prostata
3. Urinrør
4. Ydre lukkemuskel

Under borgerkrigen i Libanon i 1989 blev Hassan skudt i ryggen. Det var en fredag, han var 14 år gammel, han havde fri fra skole og blev stoppet ved en vejspærring. Hassan blev permanent lammet.

Fordelen ved Ren Intermitterende Kateterisering

I VORES DEL AF VERDEN ville enhver, der havnede i den samme situation blive tilbudt behandlingen Ren Intermitterende Kateterisering (RIK). Man begyndte at bruge denne terapi i 1970'erne, og den revolutionerede behandlingen af rygmarskadede og reddede mange liv, da den forhindrer skader på nyrerne.

I LIBANON DERIMOD er dette ikke nogen selvfølge, og Hassan fik da heller ikke tilbudt behandling med RIK. I stedet for brugte han et fast kateter, og når han ikke havde adgang til katetre, pressede han urinen ud ved at trykke sig selv på maven og ved at bruge et uridom (et kondomlignende hjælpemiddel, hvormed man via en slange afleder urin fra penis). Dette medførte, at han aldrig kunne tømme sig helt. Og når han pressede urinen ud, pressede han samtidig også urin op i de øvre urinveje.

I 2006 BLEV Hassan meget syg. Urinrøret var forsnævret af arvæv, og nyrebækkenet var udvidet af infektioner i både urinblæren og nyrerne. Desuden var han blevet resistent over for alle de antibiotika, man kunne give ham på klinikken. Lægerne havde opgivet ham og så ikke længere nogen udvej for Hassan.

Gennem norske venner fik Hassan dog mulighed for at prøve et LoFric kateter, og mod al forventning lykkedes det at føre dette op gennem urinrøret og ind i urinblæren. Lige siden har Hassan kunnet tømme sig selv seks gange om dagen og har endda fået medicin, som dæmper blærens overaktivitet.

DETTE HAR GJORT UNDERVÆRKER for Hassan. Han blev rask og har ikke haft infektioner de sidste fire år. Nyrebækkenet er blevet normalt, og han er gået fra charriére 10 til 14 i katetertykkelse.

I dag er Hassan en sund og rask mand. I 2010 giftede han sig med Maryam, og i sommeren 2011 blev lille Ahmad født. På grund af sit handicap havde Hassan aldrig troet, at han skulle kunne gifte sig, og han havde da slet ikke forestillet sig, at han kunne blive far!

I FORÅRET 2011 lavede Astra Tech en film om Hassan og hans historie. Med denne film vil vi gerne sprede budskabet om RIK til de dele af verden, hvor behandlingen stadig er forholdsvis ukendt. ♦

De af jer læsere, som regelmæssigt læser Dialogen, vil kunne huske Hassan, da vi har fulgt ham siden 2006. Til nye læsere kan vi fortælle, at Hassan bor i en by i det sydlige Libanon, hvor han er født og opvokset.

Emil på cykel gennem Istanbuls myldrende gader.

Peking er inden for rækkevidde

Nu er Emil endelig nået til Kina. I husker sikkert, at vi i forrige nummer fortalte om Emil Börners cykeleventyr med Peking som den endelige destination.

EN DRØM SOM ENDELIG blev til virkelighed til trods for, at han året før rejsens begyndelse fik en rygskaade ved en alvorlig skiulykke.

På sin rejse har Emil og hans rejsefælle både oplevet storbyens vrimmel og små hyggelige landsbyer. De har

været udsat for råbende grænsevagter, er blevet jaget af vildhunde, men har også oplevet en utrolig hjælpsomhed fra de mennesker, de har mødt på deres vej. ♦

Læs mere om Emils rejse på
www.thebigtrip.se eller www.lofric.dk

Det endelige mål er at kunne gå på toilet hvor som helst og når som helst – i hele verden! Det kan synes at være et ambitiøst mål for børn og unge med rygmarvsbrok, men i langt de fleste tilfælde er det muligt. Det viser den metode, som det mobile RIK-team arbejder efter.

Et engageret netværk omkring barnet er altafgørende

FRIDA PÅ FEM år lider af rygmarvsbrok*. Lige siden fødslen har hun, ved hjælp af RIK (Ren Intermitterende Kateterisering), flere gange dagligt skullet anvende et urinkateter for at kunne tømme blæren. Der er en tidsplan, som skal overholdes og et kateter, som skal findes frem og gøres klar. Frida skal klædes af og lægges på puslebordet. Efter kateteriseringen skal hun klædes på igen, og puslebordet gøres rent.

SÅDAN SÅ RUTINEN ud i småbørnsårene. Men siden toårsalderen har Frida selv kunnet tage mere og mere del i det. Det har taget lang tid, men med ét skridt ad gangen har hun opnået stadig større delagtighed og selvstændighed. I dag kan Frida selv klæde sig af og sætte sig på det specialtilpassede toilet, inden hun får hjælp med kateteriseringen. Hun er tydeligvis stolt, for hun er en stor pige nu! Og inden længe vil hun kunne klare endnu mere selv.

- DET ER VIGTIGT, at børnene i videst mulige omfang følger samme udvikling som normale børn, siger Elisabeth Nordmark-Andersson, der er arbejds terapeut på Karolinska Universitetshospital og den ene

halvdel af det mobile RIK-team, som har til huse på Astrid Lindgrens Børnehospital i Stockholm.

– Selvbilledet formes, når børnene er små, fortsætter hun. Det er vigtigt at styrke det så tidligt som muligt og undgå, at barnet bliver unødigt afhængigt af omgivelserne.

NETOP DENNE MANGEL på deltagelse er en af anledningerne til, at teamet blev oprettet. Plejepersonalet kunne forstå, at selv store børn blev lagt på puslebordet og involveret meget lidt i deres egen hygiejne. Den uddannelse, som blev givet på hospitalet, var vanskelig at omsætte i børnenes hverdag, da der bl.a. manglede specialtilpassede løsninger. I løbet af de ti år der er gået, siden teamet blev oprettet, har meget ændret sig til det bedre.

TEAMET, SOM OGSÅ består af uroterapeut Gun Bussman, indleder arbejdet med et netværksmøde for tidligt at få barnet delagtiggjort i toiletproceduren ved RIK. Netværket består af alt fra familien og habiliteringspersonalet til ressourcepersonale i børneinstitutionen og senere i skolen. Formålet er at lære barnet at kende i dets vante miljø, forstå forudsætningerne og hjælpe til ved

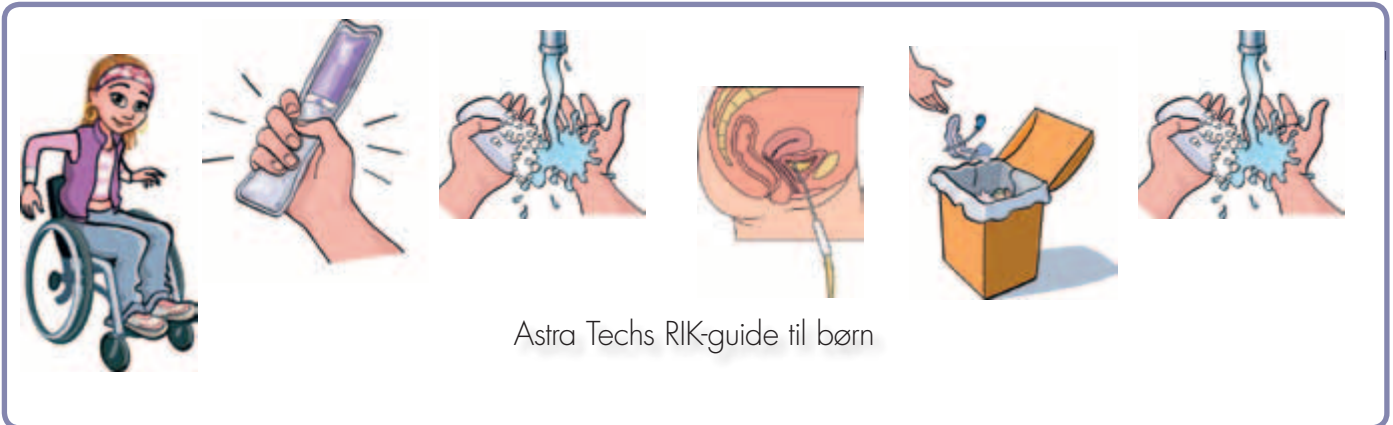
valget af et egnet toiletmiljø. Men også at yde støtte til nye rutiner som letter RIK-proceduren for alle involverede. Og ikke mindst at uddanne og oplyse om barnets behov for engagement og opmuntring.

- NÅR SKOLEN BEGYNDER, skal barnet helst kunne klare RIK-proceduren selv, forklarer Gun Bussman. Det betyder ikke, at barnet er selvhjulpet på toilettet, idet andre elementer i RIK-proceduren fortsat kan kræve hjælp – eksempelvis af- og påklædning. For at nå dertil arbejder vi hele tiden mod forskellige delmål.

DET MOBILE RIK-TEAM

Det mobile RIK-team for børn og unge begyndte som et projekt i starten af 2000-tallet i Stockholm. Et par år senere blev arbejdet permanent, da man kunne se resultaterne af indsatsen. Formålet er at støtte barnet og dets netværk i at lære toiletrutiner ved RIK (Ren Intermitterende Kateterisering) i barnets nærmiljø. Teamet består af en arbejds terapeut og en uroterapeut, som arbejder sammen med arbejds terapeut fra habiliteringen samt barnets / familiens netværk. Uroterapeuten oplyser om urinvejenes opbygning og funktion samt om rutiner ved toiletbesøg med RIK, mens arbejds terapeut skaber de bedst mulige fysiske, psykiske og sociale rammer om toiletbesøg med medvirken fra barnet. Der findes lignende modeller andre steder i Sverige.

Astra Techs RIK-guide til børn

Det kan være at tage bukser af og på, overgangen til og fra toilettet, håndvask, at holde i kateteret mens urinen løber og senere selv at kunne indføre kateteret.

– Det er vigtigt ikke at skynde på præstationerne, påpeger Elisabeth Nordmark-Andersson.

For at forstærke de forskellige trin i toiletproceduren ved RIK kan en billedlig beskrivelse på væggen ved toilettet give barnet visuel støtte til at vide hvilke trin, der skal gennemføres.

TOILETET OG toiletmiljøet skal i de fleste tilfælde tilpasses og / eller udstyres med for eksempel et siddehjælpemiddel, så RIK'ningen bliver enkel og bekvem. Spejle og belysning er andre hjælpemidler, som kan lette proceduren. Generelt skal hjælpemidler dog betragtes som midlertidige

på barnets vej til at kunne klare hele forløbet selv.

DEN NEDSATTE FØLELSE gør, at det er ekstra vigtigt at øge barnets bevidsthed om kroppen og dens funktioner. Dette kan stimuleres af, at barnet gøres opmærksom på, hvordan det lyder, når urinstrålen rammer toiletkummen. Her drejer det sig i særdeleshed om barnets integritet og dets egen medvirken: At kunne varetage sine personlige behov så diskret og privat som muligt samtidig med at evnen til på egen hånd at mestre situationen forstærkes.

DER ER IMIDLERTID ikke tale om en ubrudt række af fremskridt. Børn med rygmarvsbrok vil ofte skulle gennemgå flere operationer under opvæksten. Andre omstændigheder såsom flytninger, skole-

skift eller personaleændringer kan påvirke indlæringsprocessen, så man må begynde forfra.

– Alle børn reagerer følsomt på enhver form for forandring, påpeger Gun Bussman. Vi må være lydøre og støtte børnene, så de får en chance for at komme igen.

ENGAGEMENT OG lydhørhed fra de voksne i barnets nærmiljø er med andre ord meget vigtigt. Så kan også børn med funktionsnedsættelser som rygmarvsbrok vokse op og blive selvstændige mennesker fulde af selvtillid og tro på egne evner. ♦

*Artiklens Frida er en fiktiv person, som er anvendt som eksempel for at anskueliggøre situationen for børn med rygmarvsbrok.

FAKTA OM RYGMARVSBROK

Rygmarvsbrok (myelomeningocele ofte forkortet MMC), er en medfødt skade, som sker i den første svangerskabsmåned. Det er her, at nervesystemet, som består af rygmarv, hjerne og nerver, skal dannes af celler, som forener sig til et rør (neuralrøret). Det er i neuralrørets øverste ende, at hjernen udvikles. De øvrige dele danner rygmarven. Ved rygmarvsbrok lukker rygmarvskanalen sig ikke fuldstændigt, og der dannes sig en broksæk på ryggen. Den overordnede betegnelse for alle former af rygmarvsbrok er spina bifida (spaltet ryggrad). Et kirurgisk indgreb til fjernelse af rygmarvsbrokken foretages så tidligt som muligt – helst i det første døgn efter fødslen.

Kilde: www.lofric.se, www.rbu.se

REFERENCER OG MERE LÆSESTOF

Mobila RIK-teamet för barn och ungdomar i Stockholms län, Karolinska Universitetssjukhuset, 2011

SittRIKtigt på toaletten, Katarina Allbrink Oscarsson, Hjälpmedelsinstitutet 2002

Ökad medverkan vid Ren Intermittent Kateterisering (RIK) för barn med ryggmärgsbräck, Katarina Allbrink Oscarsson, Handikapp & Rehabilitering, FoU-rapport 2004-02

Hur resonerar familjen kring toalettbestyren – en Intervjustudie kring toalettbestyren i samband med Ren Intermittent Kateterisering av barn och tonåringar med ryggmärgsbräck, A. Gawell, Handikapp & Rehabilitering, FoU-rapport 2006-05

Elever med ryggmärgsbräck. Neuropsykologiska och pedagogiska aspekter, M. Strinnholm & A. Butler Nordkvist, Folke Bernadottehemmet, 2009

Tid till eget ansvar? – tidsplanering i förskola/skola och dess inverkan på aktivitet och delaktighet för barn och ungdomar född med ryggmärgsbräck, Nr 3/2003, Region Skåne 2003

Svarkupon

Løs kryds-og-tværs'en og vind flotte fyrfadsstager!

Konkurrence!

INSEND KUPONEN SENEST DEN 31. JANUAR 2012.

HAR DU LØST KRYDS-OG-TVÆRS'EN?

Her skriver du løsningen.

JA TAK!

Jeg ønsker fremover gratis at modtage Dialogen og giver hermed mit samtykke til, at Astra Tech behandler mine oplysninger fortroligt.

INSENDT AF:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnummer: .....

By: .....

Telefon: .....

E-mail: .....

Jeg ønsker yderligere information om LoFric sortimentet / brochuremateriale

Jeg ønsker yderligere information om LoFric hjælpemidler

Jeg ønsker ikke længere at modtage Dialogen

Du kan skrive til Astra Tech A/S, Roskildevej 163, 1. t.h., 2620 Albertslund og få oplyst hvilke kundedata Astra Tech har registreret under dit navn samt hvordan disse data bruges. Du kan når som helst skriftligt anmode om at få dine oplysninger rettet eller slettet.

Svarkupon

Løs kryds-og-tværs'en og vind flotte fyrfædsstager!

Konkurrence!

HUSK AT UDFYLDE DINE ADRESSEOPLYSNINGER PÅ MODSATTE SIDE.

Roskildevej 163, 1. t.h. – 2620 Albertslund

ASTRA TECH A/S

+++12928+++

0893 SJÆLLAND USF B

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

Siden sidst

LoFric blev lanceret i 1983 og er et svensk originalprodukt, som er udviklet af forskere hos Astra Tech. Inden for LoFric sortimentet er der forskellige typer af LoFric katetre. De nyeste er LoFric Primo, LoFric Sense samt LoFric Hydro-Kit II, der udover vand også er pakket med en opsamlingspose og derfor er lettere at have med på rejse.

Vi arbejder med LoFric

Anne-Mette Lange

Grethe Roulund Elbirk

Jette Vilstrup

Kiss Jensen

Lene Kruse

Lise Wrona

REGION HOVEDSTADEN OG REGION SJÆLLAND VARETAGES AF:

Anne-Mette Lange
Mobil 2968 7902
anne-mette.lange@astratech.com

Jette Vilstrup
Mobil 2968 7916
jette.vilstrup@astratech.com

REGION SYDDANMARK OG REGION MIDT- OG NORDJYLLAND VARETAGES AF:

Grethe Roulund Elbirk
Mobil 2968 7931
grethe.roulund@astratech.com

PRODUCT MANAGER

Kiss Jensen
Mobil 2968 7905
kiss.jensen@astratech.com

KEY ACCOUNT MANAGER

Lene Kruse
Mobil 2968 7901
lene.kruse@astratech.com

SALGSCHEF

Lise Wrona
Mobil 2968 7927
lise.wrona@astratech.com

ASTRA-KRYDS					FORE-TAGSOM	STONE	HUM-BUG	GIVE LYD FRA SIG	STONE	SKADE-DYR
42 @ FTB	LYD	STOF	URET	UDENOMSBEKVEMMELIGHED TONE			1			
BRO									RED-SKAB	
KRUM						SAMLET		2		
SÆD				KALDT OP STAND						
BÅDE				3		STEDORD BEVÆGET			STRØG	
Ø	GÅR I VANDET		MODIGE REN				4	MÅL DRAGT		
FORE-FINDES			OMRÅDE							PIGE
ILT		BILDEL HUSERE					TANKE LANGS		5	
PÆN										
DEL				TUR		HINE			HVIS	
KORT		GAVE					KRAPYL		6	
DEFEKT						RINGE				

Vind flotte fyrfadsstager!

Indsend kuponen senest den 31. januar 2012.

Konkurrence

Vinderne af kryds-og-tværs'en i Dialogen 01/2011 er:

Gunnar i Ishøj, Birtha i Risskov, Lone i Frederikshavn, Torben i Hvidovre, Erik i Nyborg.

Løsningsord til Astra-krydsord nr. 41: PULVER

DU ER ALTID MEGET VELKOMMEN TIL AT KONTAKTE KUNDESERVICE, HVIS DU HAR SPØRGSMAÅL TIL VORE PRODUKTER.

Telefonerne er åbne mandag til torsdag 8-16 og fredag 8-15.30.

Hvis du er eksisterende kunde, er du velkommen til at sende din ordre via mail.

Telefon 4371 3377

Fax 4371 7865

E-mail info.dk@astratech.com

